

**โปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2***
**AN INNOVATIVE LEADERSHIP DEVELOPMENT PROGRAM FOR SCHOOL
ADMINISTRATORS UNDER THE MAHA SARAKHAM PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2**

ปทุมพร นามวิชา¹, ลักขณา สรีวัฒน์²
Patoompohn Namwicha¹, Lakkhana Sariwat²
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Faculty of Education, Mahasarakham University^{1,2}
Email : 66010581078@msu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2) เพื่อออกแบบ สร้าง และประเมินโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและครู จำนวน 316 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมาตรฐานค่า และสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับสูง โดยประเด็นความต้องการจำเป็นที่สำคัญ ได้แก่ การสร้างวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน การส่งเสริมและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลง การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย การสนับสนุนการทดลองและการเรียนรู้จากความล้มเหลว รวมถึงความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจให้กับทีมงาน 2) ผลการออกแบบ สร้าง และประเมินโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการของโปรแกรม 2) เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) เนื้อหากิจกรรมของ โปรแกรม แบ่งออกเป็น 5 Module ประกอบด้วย Module 1 การสนับสนุนการทดลองและการเรียนรู้จากความล้มเหลว Module 2 การสร้างวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน Module 3 ความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจให้กับทีมงาน Module 4 การส่งเสริมและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลง และ Module 5 การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยซึ่งได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญว่ามีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในระดับสูงสุด โปรแกรมนี้คาดว่าจะช่วยพัฒนา

ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการนำพาการเปลี่ยนแปลงและนวัตกรรมสู่สถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : โปรแกรมพัฒนา; ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม; ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

This research aimed to 1) study the current status, desired status, and needs of innovative leadership of school administrators under the Office of Mahasarakham Primary Educational Service Area 2, and 2) to design, create, and evaluate a program to develop innovative leadership of school administrators under the Office of Mahasarakham Primary Educational Service Area 2. The sample group of administrators and teachers was 316 people. The research instruments were rating scale questionnaires and semi-structured interviews. Statistical methods used for data analysis include: Percentage Mean Standard deviation Index of necessity.

The research results found that 1) the current status, the desired status, and the necessary status of innovative leadership of school administrators under the Office of the Primary Educational Service Area, Maha Sarakham Area 2, the current status of innovative leadership of administrators was at a moderate level, while the desired status and the necessary status were at a high level. The important necessary issues included creating a clear vision, promoting and supporting change, creating a conducive environment, supporting experimentation and learning from failure, and the ability to inspire the team. 2) The results of design, creation and evaluation of the innovative leadership development program for school administrators under the Office of the Primary Educational Service Area, Mahasarakham Area 2 consisted of 5 parts: 1) Program principles 2) Program goals and objectives 3) Program activity content, divided into 5 modules: Module 1: Supporting experimentation and learning from failure; Module 2: Creating a clear vision; Module 3: Ability to inspire the team; Module 4: Promoting and supporting change; and Module 5: Creating a conducive environment, which was assessed by experts as being most appropriate and feasible. This program is expected to help develop the ability of school administrators to effectively bring about change and innovation to their schools. Keywords: Development program, Innovative leadership, School administrators.

Keywords : Development program; Innovative leadership; School administrators

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การเปลี่ยนแปลงในโลกแห่งพลวัตที่มุ่งเข้าสู่ยุคแห่งนวัตกรรม รัฐบาลไทยโดยกระทรวงศึกษาธิการมีความพยายามเป็นอย่างยิ่งที่จะนำการศึกษาไปสู่เป้าหมายการศึกษาไทยแลนด์ 4.0 หรือการศึกษาประเทศไทย 4.0 โดยการเสนอนโยบายการปฏิรูปการบริหารและการจัดการการศึกษาขึ้นเพื่อสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมการศึกษา โดยการจัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเพื่อเป้าหมายการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ของนักเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ เจตคติ ทักษะสำคัญ และความรู้ รวมทั้งขยายผลสู่นักเรียนทั่วประเทศในอนาคต นอกจากนี้ยังมีเป้าหมายเพื่อพัฒนานวัตกรรมการบริหารการศึกษาระดับจังหวัด ขยายผลนวัตกรรมการศึกษาทั้งเชิงนโยบาย การจัดการเรียนรู้ และการบริหารในสถานศึกษาไปสู่นโยบายการศึกษาในระดับชาติและพื้นที่อื่น อาทิ ด้านหลักสูตร ตำรา สื่อการเรียนรู้ การทดสอบ การประเมิน สถานศึกษา บุคลากร การเงิน รวมทั้งความสอดคล้องของการบริหารงานด้านต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) มีเป้าหมายหลักเพื่อพลิกโฉมประเทศไปสู่ “เศรษฐกิจสร้างคุณค่า สังคมเดินหน้าอย่างยั่งยืน” หรือ “Hi-Value and Sustainable Thailand” ที่ได้มุ่งเน้นการใช้องค์ความรู้ ความคิด สร้างสรรค์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนการยกระดับศักยภาพและพัฒนา ประเทศในทุกมิติ เพื่อสนับสนุน พัฒนาการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและขีดความสามารถในการแข่งขัน และเพื่อส่งเสริมโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมอย่างทั่วถึง โดยจะมุ่งเน้นการนำ ความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนานวัตกรรมทำให้เกิดสิ่งใหม่ที่มีมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจทั้งในเรื่อง กระบวนการผลิตและรูปแบบผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ ๆ โดยการกำหนดวาระการวิจัยแห่งชาติ (National Research Agenda) ให้มีจุดเน้นที่ชัดเจน เฉพาะเจาะจง และสอดคล้องกับสาขาเป้าหมาย การพัฒนาประเทศ และใช้กลยุทธ์ด้านนวัตกรรม บูรณาการวิจัยและพัฒนาการนำไปใช้ประโยชน์ ในเชิงพาณิชย์และการพัฒนานวัตกรรม (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ได้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง กับ เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรมการศึกษาไว้หลายมาตรา มาตราที่สำคัญ คือ มาตรา 67 รัฐต้องส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาการผลิตและการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้ง การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้เกิดการใช้ที่คุ้มค่าและ เหมาะสมกับ กระบวนการเรียนรู้ของคนไทย และในมาตรา 22 “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ” การดำเนินการปฏิรูป การศึกษาให้สำเร็จได้ตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าว จำเป็นต้อง ทำการศึกษาวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาใหม่ ๆ ที่จะเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหา ทางการศึกษาทั้ง ในรูปแบบของการศึกษาวิจัยการทดลองและการประเมินผลนวัตกรรมหรือ ที่นำมาใช้ว่ามีความ เหมาะสมมากน้อยเพียงใด นวัตกรรมที่นำมาใช้ทั้งที่ผ่านมาแล้วและ ที่จะมีในอนาคต มีหลายประเภท ขึ้นอยู่กับการประยุกต์ใช้นวัตกรรมในด้านต่าง ๆ อาทิ นวัตกรรม ทางด้านหลักสูตร นวัตกรรม ทางด้านการเรียนการสอน นวัตกรรมทางด้านสื่อการสอน นวัตกรรม การประเมินผล และนวัตกรรมการบริหารจัดการนวัตกรรมเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการศึกษาหลายประการอันเนื่องมาจาก

ยุคของ โลกโลกาภิวัตน์ (Globalization) มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาที่จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาที่มีอยู่เดิมนั้น เปลี่ยนมามีความทันสมัยที่ต้องก้าวทันเทคโนโลยีและสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอดเวลา เพื่อทำการแก้ไขปัญหาทางด้านการศึกษาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ฉะนั้นแล้ว ความสำคัญของนวัตกรรมการศึกษาอยู่ที่การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและการบริหารการศึกษา โดยเน้นที่การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่นและสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยีได้อย่างรวดเร็ว (สมบัติ จงใจพาณิชย์, 2563) จะเห็นได้ว่า การเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ทำให้เกิดผลกระทบต่อการศึกษา อย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้และยังส่งผลให้การบริหารจัดการการศึกษาต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขของการแข่งขันจึงจำเป็นต้องพร้อมรับความท้าทายการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งด้านกำลังคน ความรู้ สมรรถนะการสร้างและพัฒนานวัตกรรมเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยให้ทุกองค์กรสร้างจุดยืนที่เข้มแข็ง เป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม โดยมีเป้าหมายอยู่ที่ความอยู่รอด การเจริญเติบโต และการสร้างสมรรถนะ ในการแข่งขันอย่างยั่งยืน ในการขับเคลื่อนสู่การเป็นนวัตกรรมให้สำเร็จนั้นต้องอาศัยผู้นำที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ผู้ที่จะเป็นเป็นกุญแจสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรให้ประสบความสำเร็จ Weiss และ Legrand (2011) กล่าวว่า ผู้นำเชิงนวัตกรรม คือ ผู้นำที่มีความสามารถในการเข้าถึง ปัญหาหรือโอกาสที่สลับซับซ้อน และค้นพบแนวทางในการดำเนินการใหม่ ๆ หรือไม่เคยเกิดขึ้น มาก่อน โดยผู้นำหรือผู้บริหารจะต้องมีความฉลาดทางนวัตกรรม เพื่อช่วยให้สามารถตอบสนองและใช้แก้ไขปัญหาในสถานการณ์จริงได้ดีขึ้น และช่วยให้เกิดนวัตกรรมในองค์กรมากขึ้นอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของนักวิชาการทางการศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 รับผิดชอบส่งเสริมการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดมหาสารคาม โดยมีพื้นที่บริการครอบคลุม 5 อำเภอ คือ อำเภอนาปีพุม อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย อำเภอนาเชือก อำเภอนาดูน และอำเภอ ยางสีสุราชได้ดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการศึกษาประเทศไทย 4.0 โดยมีทิศทางการพัฒนาการศึกษา ซึ่งกำหนดในเป้าประสงค์ คือ สถานศึกษามีการบริหารจัดการเชิงบูรณาการ มีการกำกับ ติดตาม ประเมินผล มีระบบข้อมูลสารสนเทศที่มี ประสิทธิภาพและรายงานผลอย่างเป็นระบบ ใช้งานวิจัย เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการขับเคลื่อน คุณภาพการศึกษา และผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ คิดริเริ่มและสร้างสรรค์ นวัตกรรม มีความรู้ มีทักษะ มีสมรรถนะตามหลักสูตร และคุณลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีความสามารถในการ พึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเป็นพลเมืองพลโลกที่ดีพร้อมก้าวสู่สากล อย่างไรก็ตามสถานศึกษาหลายแห่งยังมีปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการสถานศึกษาและ การจัดการเรียนการสอน โดยส่วนใหญ่ยังขาดแคลนครูผู้สอนในสาขาที่จำเป็น ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ สื่อ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ขาดงบประมาณสนับสนุนในการพัฒนาผู้บริหาร ครูผู้สอน บุคลากร และผู้บริหาร สถานศึกษายังขาดภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่ถือเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีในยุคแห่งนวัตกรรม เนื่องด้วยมีอิทธิพลต่อครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้การดำเนินการนำเทคโนโลยี ไปใช้ในการผลิต พัฒนาสื่อและนวัตกรรมสนับสนุนการเรียนรู้และการปฏิบัติงานในสถานศึกษา ตลอดจนการนำนวัตกรรม เหล่านั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์

สูงสุดต่อสถานศึกษา สามารถพัฒนา การศึกษาได้อย่างมีคุณภาพบนฐานของการเปลี่ยนแปลงของโลก อยู่ตลอดเวลา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2, 2567)

จากความประเด็นปัญหาและความสำคัญที่ได้กล่าวถึงมาข้างต้น ผู้วิจัยมีความตั้งใจที่จะพัฒนาโปรแกรมพัฒนาที่จะส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในสถานศึกษา ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาผู้บริหารในสถานศึกษาให้มีภาวะผู้นำที่เชิงนวัตกรรม เพื่อให้พวกเขาสามารถนำความรู้และทักษะทางการสร้างและพัฒนานวัตกรรมไปใช้ในการเพิ่มมูลค่าและเสริมความสามารถในการแข่งขันขององค์กร เพื่อสนับสนุนเป้าหมายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ในการบรรลุเป้าหมายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาการศึกษาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตามระเบียบข้อบังคับในการศึกษาแห่งชาติต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

2.2 เพื่อออกแบบ สร้าง และประเมินโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

3. ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

3.1 ได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

3.2 ได้โปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยแบบ วิธีผสม (Mixed Method) ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สถานศึกษา สังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร เพื่อให้ได้องค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของครู จำนวน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การสนับสนุน การทดลองและการเรียนรู้จากความล้มเหลว 2) การสร้างวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน 3) ความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจให้กับทีมงาน 4) การส่งเสริมและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลง และ 5) การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย นำองค์ประกอบและตัวชี้วัดที่ได้มาสร้างแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา จากนั้นนำเครื่องมือไป

ตรวจสอบความสอดคล้องเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบสอบถาม พบว่าทั้ง 45 ข้อไม่มีข้อที่ตัดทิ้งหรือปรับปรุง และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์อย่างง่าย ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item Total Correlation) พบว่า แบบสอบถามสภาพปัจจุบันมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.216-0.547 และความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.826 ส่วนแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.298-0.557 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.878 จากนั้นนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 316 คน โดยใช้แบบสอบถามหลังจากนั้นจึงนำผลการประเมินมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) และแปลผลโดยใช้เกณฑ์ของ บุญชม ศรีสะอาด (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ Best Practice กับผู้ทรงคุณวุฒิที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) และมีนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา 2) ครูที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) และมีนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมภาวะผู้นำดิจิทัลของครูสำหรับสถานศึกษา จำนวน 6 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง หลังจากนั้น ผู้ทรงคุณวุฒิอีกจำนวน 5 คนได้ทำการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมดังกล่าว โดยใช้แบบประเมินที่ออกแบบขึ้นเฉพาะ เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม ส่วนสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ประเมินภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง โดยองค์ประกอบที่สูงที่สุดคือ ความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจให้กับทีมงาน รองลงมาคือการสนับสนุนการทดลองและการเรียนรู้จากความล้มเหลว การส่งเสริมการเปลี่ยนแปลง การสร้างวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย ส่วนสภาพที่พึงประสงค์นั้นอยู่ในระดับมาก โดยให้ความสำคัญสูงสุดกับการสร้างวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ตามด้วยการส่งเสริมการเปลี่ยนแปลง การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย การสนับสนุนการทดลองและการเรียนรู้จากความล้มเหลว และความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจให้กับทีมงาน ตามลำดับ โดยสรุปความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ตามลำดับ ดังนี้

- 1) การสร้างวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน
- 2) การส่งเสริมและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลง

- 3) การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย
- 4) การสนับสนุนการทดลองและการเรียนรู้จากความล้มเหลว
- 5) ความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจให้กับทีมงาน

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับสภาพปัจจุบัน ระดับสภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น โดยรวมและรายองค์ประกอบ

องค์ประกอบ ภาวะผู้นำเชิง นวัตกรรม	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ภาวะผู้นำ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ ภาวะผู้นำ	$PNI_{modified}$ (I-D/D)	ลำดับ
1. การสนับสนุน การทดลองและ การเรียนรู้จาก ความล้มเหลว	3.01	0.04	ปานกลาง	4.45	0.01	มาก	0.32	4
2. การสร้าง วิสัยทัศน์ที่ชัดเจน	2.77	0.04	ปานกลาง	4.63	0.02	มากที่สุด	0.40	1
3. ความสามารถ ในการสร้างแรง บันดาลใจให้กับ ทีมงาน	3.02	0.02	ปานกลาง	4.44	0.03	มาก	0.31	5
4. การส่งเสริม และสนับสนุนการ เปลี่ยนแปลง	2.79	0.04	ปานกลาง	4.55	0.01	มากที่สุด	0.39	2
5. การสร้าง สภาพแวดล้อมที่ เอื้ออำนวย	2.76	0.12	ปานกลาง	4.46	0.01	มาก	0.38	3
โดยรวม	2.87	0.05	ปานกลาง	4.50	0.01	มาก		

5.2 ผลการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ Best Practices การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมกับผู้ทรงคุณวุฒิที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน 6 คน โดยสามารถสรุปผลการสัมภาษณ์ได้ดังนี้

ตารางที่ 2 การสรุปประเด็นการสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ 6 คน

องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม	สรุปประเด็นการสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ 6 คน
1. ด้านการสนับสนุนการทดลองและการเรียนรู้จากความล้มเหลว	1. การสร้างวัฒนธรรมที่ยอมรับความล้มเหลว 2. การสนับสนุนการทดลองแนวทางใหม่ 3. การเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์กระตุ้นให้เกิดไอเดียที่สร้างสรรค์และนำไปสู่การพัฒนา

องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม	สรุปประเด็นการสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ 6 คน
	4. การพัฒนาทักษะการบริหารจัดการความเสี่ยง 5. การส่งเสริมการทำงานร่วมกันและการสื่อสาร 6. การให้การสนับสนุนและคำปรึกษา
2. ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน	1. การกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและมีความเป็นไปได้และสามารถบรรลุผลได้จริง 2. การพัฒนาความสามารถในการมองเห็นภาพรวม 3. การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง 4. การปรับวิสัยทัศน์ให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลง 5. การประเมินและวัดผลความสำเร็จของวิสัยทัศน์ 6. การสร้างวิสัยทัศน์ที่เน้นผลลัพธ์และความยั่งยืน
3. ด้านความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจให้กับทีมงาน	1. กระตุ้นการพัฒนา 2. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความคิดสร้างสรรค์ 3. การเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับทีมงาน 4. การสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างในการรับฟังความคิดเห็น 5. ผู้นำต้องยอมรับและให้การสนับสนุนทีมงานอย่างเต็มที่ 6. มีทักษะในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ 7. การให้แรงบันดาลใจในการรับมือกับความท้าทาย
4. ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลง	1. การสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างต่อการเปลี่ยนแปลง 2. การสามารถสื่อสารการเปลี่ยนแปลงได้อย่างชัดเจน 3. การรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากทีมงาน 4. การตั้งวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและสามารถทำได้จริง 5. การสนับสนุนทีมงานในระหว่างการเปลี่ยนแปลง 6. การสร้างแรงบันดาลใจให้กับทีมงาน 7. การประเมินผลและการติดตามการเปลี่ยนแปลง 8. การพัฒนาและเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงกลยุทธ์ในการนำการเปลี่ยนแปลง
5. ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย	1. การสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนให้ทีมงานรู้สึกมีคุณค่า 2. การสร้างโอกาสให้ทีมงานได้เรียนรู้และพัฒนาทักษะใหม่ 3. การรับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่าย 4. การสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนการคิดสร้างสรรค์และการนำนวัตกรรมไปใช้ 5. การสร้างทีมที่มีความหลากหลาย 6. การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการพัฒนาองค์กร 7. การสร้างความไว้วางใจในทีมงาน 8. การสร้างโอกาสให้สมาชิกในทีมมีโอกาสดำเนินการและพัฒนาตนเองในอนาคต

หลังจากดำเนินการสัมภาษณ์แล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการยกร่างโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในระยะที่ 1 และการศึกษา Best Practices เกี่ยวกับ

การพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของครู มาพัฒนาเป็นโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของครู ซึ่งมีรายละเอียดของโปรแกรมดังนี้

ตารางที่ 3 โปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

โปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2	
หลักการ	การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษาให้ยั่งยืนและทันสมัย โดยเฉพาะในยุคที่เทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามามีบทบาทอย่างมาก ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน สนับสนุนการทำงานเป็นทีม และส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์เพื่อสร้างบรรยากาศเอื้อต่อการพัฒนาองค์กร (จิราภา ประพันธ์พัฒน์, 2560; กุลลณี จงเจริญ, 2561) การศึกษาของแพรวพรรณ เปรมลาภ (2565) เน้นย้ำความสำคัญของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่ครอบคลุมความสามารถในการบริหารความเสี่ยง การใช้เทคโนโลยี และการทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมช่วยเสริมสร้างความสามารถในการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนและส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ในสถานศึกษา (ลัดดาวัลย์ ชาติโย, 2566; วราพงษ์ ทาตุย์, 2565) โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) เห็นว่าผู้นำเชิงนวัตกรรมมีผลโดยตรงต่อคุณภาพการบริหารการศึกษาและความสำเร็จของการดำเนินงาน จากการศึกษาความต้องการจำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่ามีความต้องการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในระดับสูงสุด แต่ปัจจุบันยังขาดหลักสูตรหรือกระบวนการพัฒนาที่ชัดเจน จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม โดยใช้วิธีการอบรม ศึกษาดูงาน และเรียนรู้จากการปฏิบัติ เพื่อเสริมสร้างความสามารถและเตรียมความพร้อมให้ผู้บริหารนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จในยุคดิจิทัลและนวัตกรรมอย่างยั่งยืน
เป้าหมายและวัตถุประสงค์	การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนานวัตกรรมและนำความรู้ความสามารถด้านการสร้างและพัฒนานวัตกรรมไปใช้ในการเพิ่มมูลค่า ยกระดับขีดความสามารถการแข่งขันให้แก่องค์การในสภาวะการณ์ของโลกแห่งพลวัต
เนื้อหากิจกรรม	Module 1 การสนับสนุนการทดลองและการเรียนรู้จากความล้มเหลว Module 2 การสร้างวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน Module 3 ความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจให้กับทีมงาน Module 4 การส่งเสริมและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลง Module 5 การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย
กระบวนการพัฒนา	กระบวนการพัฒนาของโปรแกรมจะใช้วิธีการพัฒนาและกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และทักษะ เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาสามารถนำไปเป็น

	หลักการในการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิดจากงานวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำ สรุปวิธีการพัฒนาได้ 3 วิธี ได้แก่ 1) การอบรม 2) การศึกษาดูงาน 3) การเรียนรู้จากการปฏิบัติ และใช้เวลาในการพัฒนาตามหลักการพัฒนาภาวะผู้นำ โดยมีอัตราส่วน 70 : 20 : 10 จำนวนทั้งสิ้น 100 ชั่วโมง
การประเมินผล	ขั้นที่ 1 การประเมินผู้เข้ารับการพัฒนา 1. การประเมินก่อนการพัฒนา ใช้วิธีการประเมินโดยการทำแบบทดสอบประเมินตนเองก่อนการพัฒนา จำนวน 20 ข้อ 2. การประเมินระหว่างการพัฒนา ใช้วิธีการประเมินโดยการให้ผู้เข้ารับการพัฒนามาทำ แบบบันทึกกิจกรรม 3. การประเมินหลังการพัฒนา ใช้วิธีการนำเสนอรายงานผลการเรียนรู้จากการเข้ารับการ พัฒนา นำเสนอนวัตกรรมที่ออกแบบหรือต่อยอด และทำแบบทดสอบหลังการพัฒนา จำนวน 20 ข้อ ขั้นที่ 2 ประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการพัฒนาต่อโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิง นวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2

หลังจากการดำเนินการสร้างโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 ผู้วิจัยได้ทำการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน รายละเอียดแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

ส่วนประกอบของโปรแกรม	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. หลักการ	4.60	0.55	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
2. เป้าหมายและวัตถุประสงค์	4.40	0.55	มาก	4.80	0.45	มากที่สุด
3. เนื้อหากิจกรรม	4.60	0.55	มากที่สุด	4.40	0.55	มาก
4. กระบวนการพัฒนา	4.40	0.55	มาก	4.40	0.55	มาก
5. การวัดและประเมินผล	4.60	0.55	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
โดยรวม	4.52	0.55	มากที่สุด	4.60	0.51	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 พบว่าความเหมาะสมของโปรแกรมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.52) โดยเฉพาะในด้านการวัดและประเมินผล หลักการ และเนื้อหา กิจกรรม ซึ่งได้ค่าเฉลี่ย 4.60 ส่วนเป้าหมายและวัตถุประสงค์ และกระบวนการพัฒนาอยู่ในระดับมากตามลำดับ ขณะที่ความเป็นไปได้ของโปรแกรมก็อยู่ในระดับมาก

ที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.60) ทุกด้าน โดยเฉพาะหลักการ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ และกระบวนการพัฒนา ค่าเฉลี่ย 4.80

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 อยู่ในระดับปานกลางในภาพรวม โดยผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูมีความสามารถสูงในด้านการสร้างแรงบันดาลใจให้กับทีมงาน รองลงมาคือการสนับสนุนการทดลองและการเรียนรู้จากความล้มเหลว การส่งเสริมการเปลี่ยนแปลง การสร้างวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนา อย่างไรก็ตาม ยังพบความต้องการพัฒนาในด้านการสร้างวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและการวิเคราะห์ความผิดพลาดอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อเสริมสร้างการสื่อสารและการกำหนดทิศทางที่ชัดเจนในองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสร้างวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ เพื่อกระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจแก่บุคลากรตามที่ แพรวพรรณ เปรมลาภ (2565) กล่าวว่า ผู้นำบริหารในยุคไทยแลนด์ 4.0 ต้องมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน สามารถรับฟังและนำการเปลี่ยนแปลงมาปรับใช้ในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ Weiss และ Legrand (2011) ยังชี้ให้เห็นว่าผู้นำเชิงนวัตกรรมควรมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนและนำพาองค์กรสู่แนวทางใหม่ ๆ ที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน การสนับสนุนการทดลองและการเรียนรู้จากความล้มเหลว ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และนวัตกรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานของ ปารวี บุญเพชร (2563) ที่พบว่าผู้นำเชิงนวัตกรรมสามารถสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการทดลองและเรียนรู้จากข้อผิดพลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการเปิดโอกาสให้บุคลากรแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเสรี ช่วยเพิ่มพูนความคิดสร้างสรรค์ นอกจากนี้ งานวิจัยของ จิรา ดันหวั่ง ยังเน้นย้ำว่าการสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างและยอมรับการเปลี่ยนแปลงเป็นกุญแจสำคัญของการเรียนรู้ในองค์กรนวัตกรรม ในส่วนของการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนา พบว่าผู้บริหารยังต้องพัฒนาด้านการสร้างแรงบันดาลใจและการสื่อสารเป้าหมายให้ชัดเจน เพื่อสร้างแรงจูงใจและความผูกพันในทีม ซึ่งสอดคล้องกับงานของ วัชรพงศ์ ทศนบรรจง (2563) ที่ระบุว่า การสร้างบรรยากาศในองค์กรนวัตกรรมเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา รวมถึงการศึกษาของ อภิสร ทองกวาว และคณะ (2568) ที่เน้นการจัดโครงสร้างองค์กรที่เหมาะสมและการกระจายอำนาจในการบริหารงาน เพื่อเสริมสร้างความคล่องตัวและนวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอน

6.2 ผลการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ 5 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการของโปรแกรม 2) เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) เนื้อหา กิจกรรมของ โปรแกรม แบ่งออกเป็น 5 Module ประกอบด้วย Module 1 การสนับสนุนการทดลองและการเรียนรู้จากความล้มเหลว Module 2 การสร้างวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน Module 3 ความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจให้กับทีมงาน Module 4 การส่งเสริมและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลง และ Module 5 การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประเมินศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.52 โปรแกรมดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ สุวัฒน์ จุลสุวรรณ (2554) ที่นำเสนอโมเดลการเรียนรู้ 70:20:10 ซึ่งเน้นการพัฒนาบุคลากรผ่านการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (70%) การเรียนรู้ผ่านปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (20%) และการเรียนรู้อย่างเป็นทางการ (10%) อีกทั้งวิธีการพัฒนาครูในโปรแกรมนี้ยังประกอบด้วย 5 วิธีหลัก ได้แก่ (1) การศึกษาดูงาน (2) การปฏิบัติงานจริง (3) การใช้เทคโนโลยีในการพัฒนา (4) การสอนงาน และ (5) การฝึกอบรม ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานของจิระศักดิ์ นามวงษ์ (2563) ที่ยืนยันว่าการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารช่วยส่งเสริมภาวะผู้นำและนวัตกรรมในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ผลวิจัยยังสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการสอนและความเป็นนวัตกรรมของครู อีกทั้ง สาคร น้อมระวี (2565) ศึกษาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด โปรแกรมดังกล่าวประกอบด้วย 6 โมดูลหลัก ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ ผู้นำการเปลี่ยนแปลง การทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม จริยธรรมและการตรวจสอบ การบริหารความเสี่ยง และบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม โดยมีวิธีการพัฒนาที่ครอบคลุมตั้งแต่การประเมินก่อนและหลังการพัฒนา การใช้สื่อ และการวัดผล ซึ่งโปรแกรมนี้ได้รับการประเมินว่ามีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับสูงสุด

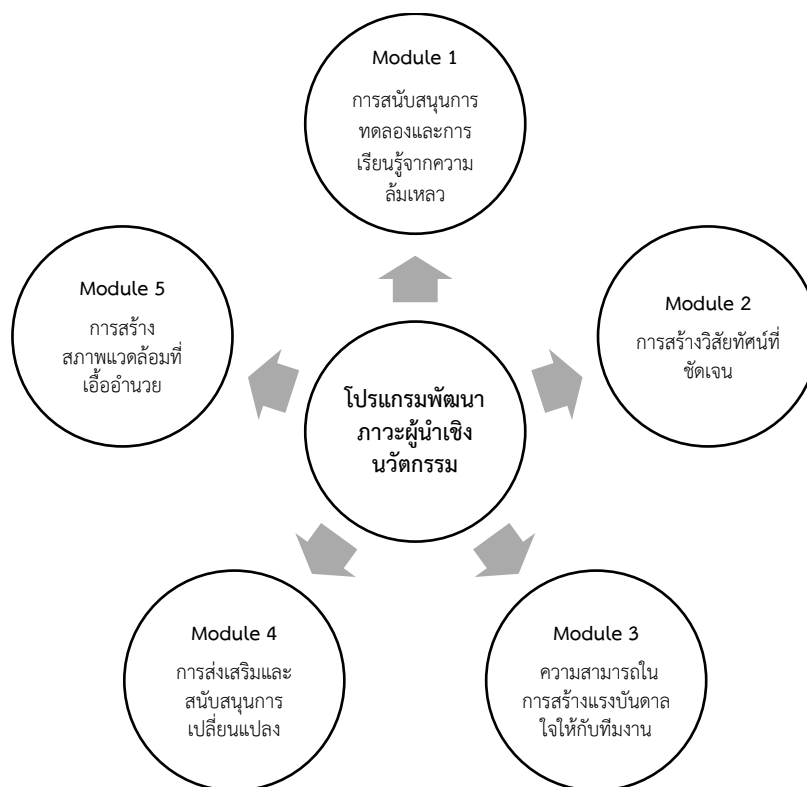
7. องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับโปรแกรมภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีรายละเอียด ดังนี้

7.1 หลักการ โปรแกรมภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ได้ถูกจัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารดังกล่าว โดยโปรแกรมมุ่งเน้นการพัฒนา 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การสนับสนุนการทดลองและการเรียนรู้จากความล้มเหลว การสร้างวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจให้กับทีมงาน การส่งเสริมและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลง การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย ซึ่งถือเป็นความท้าทายสำคัญที่เกี่ยวข้องกับความสามารถและความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารในการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ

7.2 วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม โดยให้ผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาและสร้างนวัตกรรม พร้อมนำความรู้และทักษะในการพัฒนานวัตกรรมไปใช้เพื่อเพิ่มมูลค่าและยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันขององค์กรให้สูงขึ้น

7.3 เนื้อหากิจกรรม

ภาพที่ 1 โปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม

7.4 วิธีการพัฒนา วิธีการพัฒนาประกอบด้วย 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง (70%) ระยะที่ 2 การเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น (20%) ระยะที่ 3 การเรียนรู้ตามแบบแผน (Learning by course) (10%)

7.5 การวัดผลประเมินผล

ขั้นที่ 1 การประเมินผู้เข้ารับการพัฒนา

1. การประเมินก่อนการพัฒนา ใช้วิธีการประเมินโดยการทำแบบทดสอบประเมินตนเอง ก่อนการพัฒนา จำนวน 20 ข้อ
2. การประเมินระหว่างการพัฒนา ใช้วิธีการประเมินโดยให้ผู้เข้ารับการพัฒนามาทำ แบบบันทึกกิจกรรม
3. การประเมินหลังการพัฒนา ใช้วิธีการนำเสนอรายงานผลการเรียนรู้จากการเข้ารับ การพัฒนา นำเสนอนวัตกรรมที่ออกแบบหรือต่อยอด และทำแบบทดสอบหลังการพัฒนา จำนวน 20 ข้อ

ขั้นที่ 2 ประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการพัฒนาต่อโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 สำนักงานเขตพื้นที่ควรสนับสนุนการนำโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมไปใช้พัฒนาผู้บริหารและบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อก้าวสู่การเป็นองค์กรนวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพ

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูประเมินภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจให้ทีมงานและการสนับสนุนการทดลองเรียนรู้จากความล้มเหลว ส่วนสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเน้นความสำคัญสูงสุดที่การสร้างวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นและทิศทางร่วมกันในองค์กร สำนักงานเขตพื้นที่ควรสนับสนุนการนำโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมไปใช้พัฒนาผู้บริหารและบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อก้าวสู่การเป็นองค์กรนวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพ

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาพัฒนาโปรแกรมทักษะการสร้างวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรมที่ชัดเจน เพื่อช่วยให้ผู้บริหารสามารถวิเคราะห์ปัญหาและสร้างวิสัยทัศน์ที่นำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงควรศึกษาแนวทางหรือรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในรูปแบบอื่นๆ เพื่อเพิ่มความหลากหลายและประสิทธิผลในการพัฒนาผู้นำสถานศึกษา

9. บรรณานุกรม

- จิระศักดิ์ นามวงศ์. (2563). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ปารวี บุญเพชร, ชูชาติ พ่วงสมจิตร และเก็จกนก เอื้อวงศ์. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา. วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ. 44(14). 29-44.
- แพรวพรรณ เปรมลาภ. (2565). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วัชรพงศ์ ทศนบรรจง (2563). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในโครงการโรงเรียนประชารัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

- สมบัติ จงใจพาณิชย์. (2563). นวัตกรรมการศึกษา: การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและการบริหารการศึกษาในยุคที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว. **วารสารการศึกษาพิเศษและการพัฒนา**. 8(2). 45-58.
- สาคร น้อมระวี. (2565). โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด. **วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม**. 9(1). 20-33.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. (2567). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567**. มหาสารคาม : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570)**. กรุงเทพฯ : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุวัฒน์ จุลสุวรรณ. (2554). **การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสายสนับสนุนสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อภิสร ทอแก้ว. (2568). ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท. **วารสารศาสตร์การศึกษาและการพัฒนามนุษย์**. 9(1). 127-142.
- Weiss, D. S., & Legrand, C. (2011). **Innovative Intelligence: The Art and Practice of Leading Sustainable Innovation in Your Organization**. Canada : John Wiley & Sons Canada, Ltd.